Извјештај ОХР-а и специјалног представника за БиХ Европском парламенту: јуни-децембар 2004. године

Извјештај за Европски парламент: јуни – децембар 2004. године

Сажетак

У десетој години провођења дејтонског/паришког мировног споразума, Босна и Херцеговина (БиХ) је наставила да се приближава својим циљевима европске и атланске интеграције, иако преостаје да се уради још много тога.

У периоду извјештавања, ОХР је наставио са пружањем подршке напорима које улажу институције БиХ у преузимању веће одговорности, при томе се фокусирајући на основне реформе које су неопходне како би се испунио План имплементације мисије. У том правцу, приоритети ОХР-а у претходних шест мјесеци били су усмјерени ка унапријеђењу дјеловања и ефикасности институција власти у БиХ. Нацрт Плана имплементације мисије за 2005. годину, који је достављен Савјету за имплементацију мира, садржи 108 тачака од којих 102 тачке морају бити испуњене до краја 2005. године.

Услови из Студије изводљивости Европске комисије (ЕК) за отпочињање преговора о стабилизацији и придруживању са БиХ су доминирали политичком сценом у другој половини 2004. године. Власти БиХ су у току цијелог периода извјештавања остваривале стални напредак у погледу испуњавања услова који се тичу усвајања релевантних закона, док се проведба ових закона није остваривала планираном динамиком. Прије је потребно остварити значајан напредак у појединим кључним областима као што су сарадња са МКСЈ-ом, борба против криминала и економски развој.

Упркос изузетном напретку оствареном у реформи одбране, стављању оружаних снага под контролу државе и испуњавању скоро свих критерија за реформу војске које прописује НАТО, БиХ није успјела да се прикључи Партнерству за мир. Пуна сарадња са МКСЈ-ом и даље представља један од главних камена спотицања. Главни тужилац МКСЈ-а и министри НАТО-а су указали на то да су системске слабости уграђене у сигурносне структуре за проведбу закона у БиХ централни дио овог проблема.

Неиспуњавање критерија за чланство у Партнерству за мир, и посебна одговорност Републике Српске у том смислу, довели су до тога да су ОХР и Сједињене Америчке Државе одлучиле да наметну нове санкције Босни и Херцеговини, поред оних које су услиједиле након самита НАТО-а одржаног у Истанбулу. ЕУФОР је такође у исто вријеме покренуо операцију подршке. Циљ ових санкција је био да се неутрализирају мреже подршке ратним злочинцима у оквиру сигурносних структура БиХ и РС, те да се размотре поменуте системске слабости.

Савјет Европске уније је донио одлуку, 12. јула 2004. године, да у оквиру Европске сигурносне и одбрамбене политике покрене војну операцију која ће наслиједити СФОР у БиХ. Ова војна операција названа ЕУФОР/АЛТХЕА је заживјела 2. децембра 2004. године. Главни циљеви ове операције су да:

a) онемогући било какво кршење и осигура поштивање одговорности у оквиру улоге прописане анексима 1А и 2 дејтонског/паришког споразума (Општи оквирни споразум за мир у БиХ); и

b) у складу са својим мандатом допринесе стварању безбједног окружења у БиХ које је неопходно како би се испунили основни задаци из Плана имплементације мисије ОХР-а и процеса стабилизације и придруживања.

ОХР је у другој половини 2004. године наставио са радом на изградњи капацитета Суда Босне и Херцеговине. У периоду извјештавања, ОХР је уско сарађивао са МКСЈ-ом и надлежним органима БиХ на

успостави институција потребних за процесуирање предмета ратних злочина на територији БиХ. Ова иницијатива је резултирала оснивањем посебног одјељења за ратне злочине у оквиру Тужилаштва БиХ, као и посебног савјета за ратне злочине у оквиру Суда БиХ.

Од усвајања закона о успостави СИПА-е у јулу 2004. године, Агенција се приближава фази пуне операционализације. У другој половини 2004. године, СИПА је постала примарна агенција у БиХ одговорна за прикупљање и анализу информација о финансијским трансакцијама с циљем покретања одговарајућих кривичних истрага.

Високи судски и тужилачки савјет (ВСТС) је, 1. маја 2004. године, добио статус државне институције. У периоду извјештавања, ВСТС је финализирао процес поновног именовања судија и тужилаца на свим нивоима у БиХ. Натјечај је био објављен за скоро 1.000 упражњених мјеста.

Напредак вриједан помена је такође остварен у области економске реформе у којој бх. власти преузимају све већу одговорност. Власти БиХ су остваривле значајан напредак ка провођењу јединственог пакета пореских прописа који ће се примјењивати на цијелој територији државе. У задњем кварталу 2004. године остварен је изузетан напредак приликом израде ребаланса владиних буџета у БиХ. У децембру су такође усвојени и буџети ентитета за 2005. годину. БиХ се, на тај начин, приближила успостави јединственог економског простора.

Успостава Обавјештајно-сигурносне агенције (ОСА) се одвијала према плану у складу са прелазним одредбама прописаним у Закону о Обавјештајно-сигурносној агенцији.

На иницијативу премијера Терзића, успостављена је Комисија за реструктурисање полиције са мандатом да «предложи јединствену полицијску структуру за Босну и Херцеговину». Комисија је предала свој извјештај у јануару, уз препоруку да надлежности за сва питања полиције требају бити искључиво на државном нивоу, укључујући и законодавне и буџетске функције. Провођење препорука Комисије за реструктурисање полиције биће главни приоритет у 2005. години.

Остварен је значајан напредак у уједињењу града Мостара. Љубо Бешлић је у октобру изабран за првог градоначелника уједињеног Мостара. Започет је процес спајања институција подијељених по етничкој основи, а почиње се јављати и одређени степен сарадње између већине са умјереним ставовима у главним политичким странкама.

Од историјског значаја је и поновно отварање Старог моста у Мостару које је одржано 23. јула 2004. године, а којем су присуствовали европски комесар Патен, министар иностраних послова Холандије, Бот, специјални представник Европске Уније Лорд Ешдаун, као и остале међународне и домаће угледне личности. Стари мост је дуго времена био симбол мултиетничности босанскохерцеговачког друштва. Његово рушење које су извеле хрватске снаге у новембру 1993. године сликовито одражава кидање веза између босанскохерцеговачких Муслимана, Срба и Хрвата. Мост је обновљен уз употребу истих метода и материјала које су користили турски архитекти прије скоро 500 година.

Догађаји на политичкој сцени

У периоду извјештавања, у октобру 2004. године, одржани су општински избори које су по први пут у потпуности организовале домаће институције. Избори су били добро организовани, иако их је обиљежио слаб одзив бирача (45%). У Федерацији, СДА, странка са већинским муслиманским чланством, је задржала своју позицију као водећа међу бошњачким странкама како у погледу укупног броја освојених гласова тако и у погледу процента освојених гласова. ХДЗ, странка са већинским хрватским чланством, је такође однијела прилично убједљиву побједу. У Републици Српској, СНСД (са Додиком на челу) је био релативни побједник освојивши по први пут више гласова од СДС-а. Ипак, на крају је СДС, заједно са ПДП-ом, формирао Владу.

У периоду непосредно након избора били смо свједоци повећаних тензија између политичких странака које партиципирају у Влади Федерације. Поготово су били затегнути односи између СБиХ и СДА, али након одређених јавно изречених ставова, СБиХ је пристала на то да остане у Влади.

У оба ентитета и без обзира на националност, већи број бирача је гласао за појединачне кандидате него за политичке странке приликом одржавања директних избора за општинске начелнике.

Крајем 2004. године, водство Републике Српске је показало одређене знаке спознаје да одлучност међународне заједнице у осигурању пуне сарадње са МКСЈ-ом неће ослабити.

Крајем октобра, Влада Републике Српске је усвојила коначни извјештај Комисије за Сребреницу на тај начин признавајући по први пут злочине које је Војска Републике Српске (ВРС) починила у Сребреници 1995. године. Значајно је и то што су предсједник и потпредсједници Републике Српске понудили извињење у склопу одговора на овај Извјештај. Међународна заједница је поздравила овај корак и позвала Републику Српску да починиоце ратних злочина изведе пред лице правде.

Осим тога, специјалне снаге Полиције Републике Српске ухапсиле су осам босанских Срба због њиховог потенцијалног учешћа у ратним злочинима иако нису били на листи оптуженика Хашког трибунала. Налог за њихово хапшење је издао Кантонални суд у Сарајеву. Иако су ови знакови оцијењени као позитивни, БиХ по други пут није успјела испунити критерије за чланство у Партнертсву за мир.

Након тога, ОХР и Сједињене Америчке Државе предузели су низ мјера чији је циљ био да се из сигурносног система БиХ уклоне особе које су укључене у пружање помоћи ратним злочинцима и њиховим мрежама подршке, те да се размотре системске слабости сигурносних институција Републике Српске. ЕУФОР је у исто вријеме покренуо операцију подршке и прегледа подземних бункера Војске Републике Српске који се наводно користе за скривање генерала Младића и осталих особа оптужених за ратне злочине.

Поменуте мјере су обухватиле:

- Смјену 9 званичника за које се вјеровало да пружају помоћ ратним злочинцима и њиховим мрежама подршке.
- Блокирање банковних рачуна овим особама из истих разлога.
- Инструкција предсједнику Владе Републике Српске Драгану Микеревићу да оснује групу која би под надзором Полицијске мисије Европске уније простудирала документацију коју је сакупила Комисија за Сребреницу те идентификовала званичнике чије се имена помињу у вези са догађајима из јула 1995. године. Радна група је завршила свој посао тако што је свој извјештај презентовала високом представнику 31. марта. Одлука ће бити донесена у току наредних неколико седмица. Тужилац Босне и Херцеговине је такође добио овај извјештај.
- Захтјев је упућен министру одбране Босне и Херцеговине Радовановићу да испита помоћ коју су неке особе из Војске Републике Српске пружиле особама које су на слободи те да сугерише конкретне мјере да се спријечи поновно дешавање истога.
- Убрзање реформе одбране. Функције које су донедавно вршила ентитетска министарства одбране морају се пренијети на државно Министарство одбране, а ентитетска министарства одбране морају престати да постоје. Овај процес треба завршити до јесени наредне године.
- Израда јединственог полицијског система у складу са препорукама Комисије за реструктурирање полиције у складу са критеријима Европске комисије наведеним у Студији изводљивости. Ове реформе требају такође бити усвојене почетком наредне године.
- Измјена и допуна Закона о ревизији у Републици Српској на одредбе које се тичу плаћања у Закону о ревизији у Републици Српској и у јавном сектору Републике Српске како би се обезбиједило да постоји могућност финансирања посебне ревизије у кључним предузећима у предстојећим мјесецима и годинама. Већ је идентификовано шест предузећа. То су Телеком РС-а, Поште РС-а, Електропривреда РС-а, Жељезнице РС-а, Рафинерија нафте Брод, Поште РС-а и Српске шуме.
- Измјене и допуне Кривичних закона БиХ и ентитета којима се захтијева да сви чланови породице оптужених лица осим супружника, родитеља и дјеце сарађују са полицијском

истрагом и подносе доказе на суђењима за ратне злочине.

Као одговор на ове мјере министри из ПДП на нивоу Републике Српске и БиХ (укључујући предсједника Владе Републике Српске и министра спољних послова БиХ) су поднијели своје оставке (министар спољних послова је накнадно повукао своју оставку). Предсједник Републике Српске Драган Чавић је све политичке странке у којима доминирају Срби сазвао на разговоре о даљим корацима и у децембру су шефови 6 политичких странака са српском већином потписали споразум којим се, између осталог, потврђује опредијељење Републике Српске да се позабави питањем сарадње са Хашким трибуналом. Коначно у јануару 2005. године власти Републике Српске су пребациле у Хаг прву особу коју је оптужио Хашки трибунал.

План имплементације мисије

План имплементације мисије за 2004. годину је садржавао 4 кључна задатка који се састоје од 26 програма. Од 26 програма 4 су завршена у потпуности: јачање владавине права уклањањем опструкционистичких мрежа из кључних институција; надзор државе БиХ над идентификационим документима; надзор Парламента БиХ над оружаним снагама; и Безбједносна политика БиХ. Отприлике 50% свих ставки садржаних у 26 програма су завршени до краја 2004. године у утврђеним роковима.

Нацрт ревидираног Плана је поднесен Савјету за имплементацију мира и садржи 102 ставке које треба завршити од краја 2005. године. Осталих шест ставки (пет до фебруара, а једна ставка- *Надзор над првом фазом демобилизације локалних полицијских снага* – до децембра 2006. године) су планирани да се заврше током 2006. године.

Ревидирани План ће одражавати шест кључних институционалних приоритета неопходних да Босна и Херцеговина неузастављиво крене ка самоодрживости: Савјет министара (СМ); Управа за индиректно опорезивање (УИО) и ПДВ; Суд БиХ и Тужилаштво БиХ; реформа полиције; реформа обавјештајног сектора и реформа одбране.

Учвршћивање владавине права

ОХР је наставио да ради на изградњи потенцијала Суда БиХ током друге половине 2004. године. ОХР-ов Тим за владавину права је надгледао запошљавање међународних судија и тужилаца за Посебна вијећа за организовани и финансијски криминал унутар Суда БиХ. ОХР је такође имао кључну улогу у стварању домаћих потенцијала за суђења у случајевима ратних злочина путем успоставе Посебног одјела за ратне злочине при Тужилаштву БиХ и посебног вијећа и Канцеларије регистрара при Суду БиХ. Законски прописи и међународни споразуми који ово омогућавају су усвојени у задњим мјесецима 2004. године након скоро двије године интензивних припрема и изналажења средстава. Председник Хашког трибунала и главни тужилац и њихови тимови су имали непроцјењиву улогу у остваривању овог задатака.

Напори ка успостави солидног програма борбе против прања новца су такође узнапредовали. Након усвајања новог Закона о спријечавању прања новца и оснивању СИПА-е са Финансијско обавјештајним одјелом (ФОО), СИПА је постала основна агенција у БиХ одговорна за прикупљање и анализовање информација о финансијским трансакцијама у сврху покретања одговарајућих кривичних истрага.

Дуготрајне активности у креирању механизама за одузимање имовине стечене или кориштене у кривичним активностима су резултовали у изради закона који ће бити усвојен на државном нивоу, а којим би такве санкције биле на располагању државном тужиоцу. Овај Закон тренутно проучава и разматра Радна група коју је основао министар правде.

Успостављање Суда БиХ и Тужилаштва БиХ и именовање међународних судија и тужилаца да би се помогло њихово попуњавање особљем су омогућили ОХР-у да 1. октобра 2004. године распусти своје Одјељење за владавину права и замијени га значајно мањим Одјелом за владавину права. ОХР-ов Одјел за борбу против криминала и корупције (АЦЦУ) је такође био у могућности да свој рад реорганизује препуштајући овим новим тијелима своју примарну надлежност за истрагу, кривично гоњење и суђење у

већини великих случајева организованог криминала и корупције. Усвајање нових закона о кривичном поступку на државном и ентитетском нивоу значи да тужиоци, а не судије и полицијски службеници, сада проводе истраге локалног карактера. АЦЦУ истражитељи и тужиоци и даље пружају помоћ међународним и локалним тужиоцима и службеницима агенција за провођења реда на државном, ентитетском и кантоналном нивоу у њиховом раду.

Одјељење за владавину права ОХР-а и даље наставља своје активности, у тијесној сарадњи с ЕУПМ-ом, Европском комисијом и другим партнерима, како би успоставио агенцију СИПА као комплетну полицијску агенцију на државном нивоу с ресурсима и овлашћењима која су јој потребна за борбу против организованог и међународног криминала, корупције и тероризма. Од усвајања Закона о успостави СИПА-е у јулу 2004. године, ова Агенција је врло брзо постала потпуно оперативна институција. До краја године СИПА је запослила скоро 30% потребног особља и покренула активности свог одјељења за кривичне истраге, одјељења за прикупљање финанцијско-обавјештајних података, одјељења за заштиту свједока и одјељења за ратне злочине. СИПА је уз помоћ СФОР-а у новембру ухапсила лице које је домаћи суд оптужио за ратне злочине. То је била прва операција ове врсте у којој су учествовале полицијске снаге с државног нивоа. Надаље, крим-инспектори СИПА-е су пружили помоћ тужилаштвима у ријешавању великог броја случајева финанцијског и организованог криминала. Очекује се да ће до краја 2005. године СИПА остварити свој пуни капацитет.

Босна и Херцеговина још увијек нема модерне ресурсе за прикупљање обавјештајних података о кривичним дјелима. Овај недостатак озбиљно угрожава способност СИПА-е да се ефикасно бори против организованог криминала и корупције. ОХР-ова Јединица за прикупљање обавјештајних података о кривичним дјелима (ЦИУ) је 2004. године започела, заједно са СИПА-ом и њеним савјетницима из ЕУПМ, с успоставом ове функције у оквиру Одјељења за кривичне истраге (ЦИД), као и с преносом технологије ЦИУ на надлежне органе власти БиХ.

Органи власти на државном и ентитетском нивоу, као и органи власти Брчко Дистрикта, су почетком 2004. године постигли договор о формирању јединственог Високог судског и тужилачког савјета (ВСТС), које свим овим органима пружа своје услуге. Иако ВСТС није формално повезано с ОХР-ом своје активности проводи остварујући тијесну сарадњу с Одјељењем за владавину закона и Правним одјељењем ОХР-а, у погледу питања која су од заједничког интереса.

Процес реименовања свих судија и тужилаца на свим нивоима у БиХ, који је предводило ВСТС, затијевао је предузимање огромних напора током већег дијела 2004. године. Објављено је скоро 1.000 конкурса. Примљено је и размотрено преко 1.700 захтијева. Провјере кандидата су се вршиле у оквиру поступка који је подразумијевао и детаљну истрагу свих личних података кандидата. Разговор је обављен са више од 900 кандидата. Као резултат, именовано је (односно реименовано је) 877 судија и тужилаца. Упражњене су остале само оне функције на које се пријавио недовољан број кандидата и недовољно стручан кадар.

Питање плата у судству је и даље проблематично. Плате у првосудним институцијама су у великој мјери непропорционалне платама у другим органима власти. У великом броју случајева на плате у правосудним институцијама отпада 80 или 90% укупног судског буџета због чега судови буквално нису у могућности да плаћају своје оперативне трошкове, што за посљедицу има потпуну нефункционалност судова. ОХР сарађује с ВСТС на ријешавању овог проблема. Ријешавање овог проблема би могло бити могуће почетком 2005. године.

Босна и Херцеговина се и даље бори с проблемом обезбијеђења адекватних затворских капацитета који испуњавају међународне хуманитарне стандарде. Иако су притворске јединице изграђене у оквиру пројекта успоставе одјељења за ратне злочине, још увијек не постоје такви објекти на државном нивоу за лица која је осудио државни Суд. До сада је овај проблем ријешаван тако што лица осуђена на државном нивоу служе казну у ентитетским казнено-поправним институцијама. Ови ентитетске институције су биле скоро потпуно попуњене, међутим начин на који су одржаване и вођене довео је до неких озбиљних дилема у погледу људских права затвореника. Неријешавање проблема идентификовања домаћих и међународних средстава за изградњу нових казнено-поправних институција би у озбиљној мјери могло ограничити рад Специјалног одјељења за ратне злочине као и Специјалног одјељења за организовани криминал, финансијски криминал и корупцију.

Реформа економије

Економија БиХ ће ускоро почети осјећати позитивне ефектеразличитих правних, фискалних и структуралних реформи подузетих током протеклих неколико година. Локални органи власти и невладине институције све више преузимају одговорност, посебно у областима фискалне реформе и побољшања свеукупног пословног окружења.

Током периода на који се односи овај Извјештај органи власти су остварили значајан напредак у правцу имплементације јединствених пореских правила која се примјењују широм БиХ. Државни Закон о порезу на промет и Закон о акцизама су усвојени у децембру. То значи да ће први пут након потписивања Општег оквирног споразума за мир 1995. године широм БиХ бити примјењиване исте стопе индиректног опорезивања, иста правила и проведбени прописи и исти систем наплате. Истовремено је на територији БиХ укинут проблем двоструког опорезивања. Усвајање Закона о јединственом рачуну ће значити да ће од 1. јануара 2005. године све царинске тарифе, акцизе и приходи од пореза на промет бити уплаћивани на јединствени рачун. Ово не само да представља припрему за успјешно увођење ПДВ-а у јануару 2006. године, него такође значи стабилније изворе финансирања државних органа власти у БиХ.

У задњем кварталу 2004. године остварен је значајан успјех у погледу ребаланса буџета институција власти БиХ. Нови буџетски аранжмани за 2005. годину ће обезбиједити плаћање великог дијела јавних прихода на јединствени рачун прије него што та средства буду прерасподјељена у складу с споразумом постигнутим између државног и ентитетских министара финанција, уз одобрење ММФ-а.

Подузете су и додатне значајне мјере за окончање процеса успоставе јединственог економског простора и креирања једнаких услова за пословање. Државни Закон о јавним набавкама је усвојен током јесени. Нови Закон о рачуноводству и ревизији БиХ ће између осталог успоставити јединствене рачуноводствене и ревизијске стандарде. Ове промјне ће побољшати стандарде за финанцијско извјештавање у БиХ и, надати се, учинити Босну и Херцеговину приступачнијом и привлачнијом земљом за страна улагања.

Дугогодишњи напори на провођењу реформе и реструктурирању саобраћајног сектора дају дјелимично позитивне резултате. Иако је остварен напредак у области цивилне авијације, околности које су изван контроле органа власти БиХ и ОХР-а ограничавају могућности за постизање додатних побољшања. Сектор цивилне авијације и даље годишње губи милионе еура на основу ненаплаћених такси за прелет територије БиХ због затвореног ваздушног простора изнад Косова.

Од рата 1992.-1995. године европски сектор снабдијевања електричном енергијом био је подијељен на двије мреже, а граница између тих мрежа пролазила је територијом БиХ. Поновно прикључење те двије мреже, извршено 10. октобра, био је историјски догађај.

Стога су физичка реконструкција и институционална реформа у БиХ дошле заједно да би помогле у поновном стварању највеће синхронизоване зоне снабдијевања електричном енергијом у свијету. [1] Даље тренутне реформе у сектору енергије у БиХ требају резултовати у поштивању Директиве о електричној енергији Европске уније и створити основу за функционално регионално тржиште енергијом.

Државна ветеринарска инспекцијска служба на граничним прелазима Босне и Херцеговине је, уз помоћ ОХР-а, отпочела са радом у новембру. То ће произвођачима из БиХ дати нове могућности за извоз својих пољопривредних производа. Ово представља значајно достигнуће имајући на уму чињеницу да највећи постотак прихода грађана у БиХ зависи од пољопривреде и прераде хране.

Алармантни примјери лошег управљања, нестручности и политичког кројења територија и даље постоје у предузећима у јавном власништву у Републици Српској. Стога је у децембру високи представник донио измјене кључних закона којим се траже обавезне посебне ревизије у таквим предузећима. Као одговор обије ентитетске владе су се обавезале на провођење реформи у циљу побољшања управљачке праксе и елиминисања ендемских примјера корупције. Усвајањем Закона о јавној набавци у БиХ у септембру су успостављени јединствени прописи у области набавки на свим нивоима власти у складу са *Acquis Communataire* Европске уније.

Јачање потенцијала владајућих институција у БиХ посебно на државном нивоу

Премијер Терзић је 24. септембра 2004. године Савјету за имплементацију мира представио Заједнички план активности у области попуњавања кадровима и канцеларијских просторија и исказао своју опредијељеност рјешавању овог питања као хитног. План има за циљ повећање нивоа попуњености потребним особљем и простора доступних државним министарствима да би се оснажили институционални потенцијали.

Успостављање цивилне команде и контроле над оружаним снагама на државном нивоу, реформа безбједносног сектора и утирање пута интеграцији у евроатлантски оквир

Настављен је напредак у реформи одбране испуњавањем свих осим једног од НАТО-ових 13 техничких услова за улазак у Партнерство за мир. Пропусти Босне и Херцеговине да у потпуности сарађује са Хашким трибуналом су спријечили НАТО да упути позивницу за прикључење у Партнерство за мир на свом састанку на министарском нивоу одржаном 8. и 9. децембра у Бриселу. Спољни министри земаља чланица НАТО-а су још једном нагласили да Босна и Херцеговина и њени сусједи морају у потпуности сарађивати са Хашким трибуналом и да ће БиХ бити добродошла у Партнерство за мир тек након што испуни утврђене услове.

НАТО-во «не» Партнерству за мир је довело до смањења ентузијазма за реформу одбране у дијелу бх. власти. Како је процес реформе улазио дубље у фазу имплементације техничка питања су све чешће испливала и замах је донекле изгубљен. Иако је и даље остварен значајан напредак процес се одвија смањеном брзином – бар привремено.

Међутим неколико ствари заслужују да се помену. Током периода ревизије оружане снаге Босне и Херцеговине (АФБиХ) су завршили своје смањење броја људи на укупан број од 12.000. Постигнут је споразум по питању локације државних институција одбране. Договорене су доктрина, политика и поступци командовања и контроле. Новоуспостављена Државна почасна јединица се по први пут појавила у јавности на церемонији преноса овласти са СФОР на ЕУФОР 2. децембра, њени војници носе исте ознаке на раменима и исте пушке представљајући само државу БиХ без обзира на своју националну припадност.

Договорен је концепт војно-обавјештајног огранка АФБИХ такође под јаким надзором државе, као и јединица за деминирање на државном нивоу. Мораторијум на продају вишка малих цијеви и лаког наоружања је уведен, завршена је техничка инспекција и пилот програм уништења вишка оружја и муниције, а план за накнадно смањење броја мјеста за одлагање муниције је израђен. Први бх. министар одбране Никола Радовановић, који је именован на ту позицију у априлу 2004. године, и даље има важну и конструктивну улогу.

Мјерама високог представника најављеним 16. децембра 2004. године те његовом Одлуком од 31. децембра којом се проширује и прилагођава мандат Комисије за реформу одбране утврђен је амбициозан план реформе сектора одбране за 2005. годину. Трансфер преосталих ентитетских надлежности у одбрани на државном нивоу ће се убрзати. Ригорозан буџет за успоставу бх. сектора одбране у 2005. години ће представљати изазов у том смислу наглашавајући потребу за храбрим одлукама. Циљ остаје јасан: створити модеран систем одбране који БиХ економски може поднијети, ужива повјерење свих грађана БиХ, под пуном и недвосмисленом је командом и контролом на државном нивоу и може испунити стандарде НАТО-а.

Након што је Обавјештајно-безбједносна агенција (ОСА) основана у јуну 2004. године физичко и организационо уједињење двије бивше ентитетске обавјештајне службе је наставило као што је то предвиђено у Закону о ОСА-и.

На иницијативу премијера Аднана Терзића Комисија за реструктурирање полиције (ПРЦ) је основана 5. јула са мандатом да да приједлог «јединствене полицијске структуре за Босну и Херцеговину под свеукупним политичким надзором министарства или министарстава у Савјету министара.»Руковођен најбољим праксама у Европској унији ПРЦ је био задужен за успоставу јединствене полицијске структуре са надлежностима постављеним на државни ниво, који дјелују у функционалним подручјима на основу техничких полицијских критерија. Предсједавајући ПРЦ-а Wилфред Мартенс је представио свој коначни извјештај високом представнику и премијеру 14. јануара 2005. године. У Извјештају се препоручују да полицијски рад треба постати искључива надлежност државе, укључујући законодавне и буџетске

надлежности, да локална полиција треба обављати свој посао у функционалним подручјима на основу техничких критерија и да било која структура буде коначно договорена у свим случајевима политичари не могу бити укључени у активности полиције.

Имплементација препорука садржаних у овом Извјештају ће бити кључни приоритети у 2005. години.

Босна и Херцеговина у региону

У оквиру све наглашенијег међународног притиска на Србију и Црну Гору и Републику Српску да у потпуности сарађују са МКСЈ-ом наглашена је потреба за прекограничном сарадњом.

Посјета српског предсједника Бориса Тадића Босни и Херцеговини крајем 2004. године и његово јавно извињење *«за оне који су починили злочине у име српског народа»* представљали су снажну поруку. За вријеме ове посјете, Предсједништво БиХ и српски предсједник су званично потврдили заједничке циљеве ове двије земље – прикључење Европској унији и чланство у Партнерству за мир.

Међутим, одбијање Босне и Херцеговине да повуче тужбу против Србије и Црне Горе пред Међународним судом правде (тужба ће бити разматрана почетком 2006. године) и даље негативно утиче на односе између Сарајева и Београда.

У Хрватској, поновни избор предсједника Месића представљао је добродошао знак континуитета и нормализације за БиХ. Његов поновни избор је омогућио несметани наставак дијалога о већ дуго неријешеном питању двојног држављанства (и двојног бирачког права) између БиХ и Хрватске.

Предсједавање Процесом сарадње у Југоисточној Европи (СЕЕЦП), укључујући и први састанак министара одбране из регије, показало је да БиХ посједује капацитет да одигра вриједну политичку улогу на регионалном нивоу, а потврђена је и вриједност СЕЕЦП-а као међудржавног форума.

БиХ и процес приближавања Европској унији

Студија изводљивости Европске комисије

У периоду извјештавања, услови из Студије изводљивости Европске комисије су доминирали реформским планом Босне и Херцеговине.

Бх. власти су, у току 2004. године, остварили значајан напредак ка испуњавању услова у области законодавства из Студије изводљивости Европске комисије. Успостављено је 27 државних агенција и усвојена су 42 нова закона од којих многи уводе значајне структуралне промјене у области спријечавања криминалитета, правосуђа, царина и опорезивања, успоставе јединственог економског простора и тржишта електричне енергије.

Иако је већина законодавних процедура завршена до краја 2004. године, Европска комисија није била спремна да објави «значајан напредак» у свих 16 приоритетних области које су предвиђене у Студији изводљивости. Главни фокус у наредним мјесецима ће бити на провођењу усвојених закона из Студије изводљивости. Поред кључних камена спотицања као што су пуна сарадња са МКСЈ-ом и реформа полиције, питања повезана са интерним тржишним односима (електрична енергија, царине и опорезивање), борба против криминала, јавни РТВ систем, статистика и регионална трговина и даље остају отворена.

ЕУФОР-овопреузимање мандата од СФОР-а / Операција Алтеа

Савјет Европске уније је донио одлуку, 12. јула 2004. године, да у оквиру Европске сигурносне и одбрамбене политике покрене војну операцију која ће наслиједити СФОР у БиХ.

Ова војна операција названа ЕУФОР/АЛТЕА је заживјела 2. децембра 2004. године. Главни циљеви ове операције су да:

c) онемогући било какво кршење и осигура поштивање одговорности у оквиру улоге прописане анексима 1А и 2 дејтонског/паришког споразума (Општи оквирни споразум за мир у БиХ); и

d) у складу са својим мандатом допринесе стварању безбједног окружења у БиХ које је неопходно како би се испунили основни задаци из Плана имплементације мисије ОХР-а и процеса стабилизације и придруживања.

Савјет сигурности Уједињених нација је, 22. новембра 2004. године, усвојио Резолуцију 1575 којом се дефинише мандат ЕУФОР-а и Сједишта НАТО-а, и која представља основу за одлуку Савјета Европске уније да званично покрене Операцију Алтеа / ЕУФОР.

ЕУФОР-овим преузимањем мандата од СФОР-а, од 2. децембра 2004. године, успјешно је окончана прва мировна мисија НАТО-а покренута у децембру 1995. године под именом ИФОР. Успоставом свог сједишта у Сарајеву, НАТО је показао дугорочну опредијељеност савезничких снага за будући развој Босне и Херцеговине.

Планери Европске уније и НАТО-а су уско сарађивали у мјесецима који су претходили преносу надлежности. Њихов заједнички циљ «безболне транзиције» је успјешно реализован. ЕУФОР ће дјеловати са приближно истим бројем војника, истом структуром, истим основним мандатом, ресурсима и уз исту опредијељеност да осигура мир и стабилност у Босни и Херцеговини, као што је то чинио и СФОР. Али, ЕУФОР је такође витални додатни члан породице Европске уније. ЕУФОР ће значајно допринети политичком ангажману Европске уније, програмима помоћи и постојећој полицијској и мониторинг мисији у циљу пружања помоћи Босни и Херцеговини и остваривању додатног напретка према европским интеграцијама у контексту процеса стабилизације и придруживања. Као такав, ЕУФОР јача удружене напоре Европске уније у БиХ, и помаже овој држави да захваљујући сопственим напорима оствари напредак према интеграцији у Европску унију.

За Босну и Херцеговину, покретање Операције Алтеа је такође означило нову фазу у њеном опоравку – крај периода који је обиљежио дејтонски/паришки споразум и почетак бриселске ере.

Овакав развој догађаја такође потврђује дубљу сарадњу између Европске уније и НАТО-а. На терену, ЕУФОР и ново сједиште НАТО-а уско сарађују, а налазе се и на заједничкој локацији кампа Бутмир у Сарајеву. Војна операција Европске уније се проводи уз помоћ средстава и капацитета НАТО-а у складу са аранжманом «Берлин плус».

ЕУПМ

У протеклих шест мјесеци је државно Министарство безбједности остварило уочљив прегрес по питању запошљавања нових кадрова и успостављања интерних одјела која покривају све зоне одговорности тог Министарства. Министар безбједности је преузео предсједавање Консултативним састанком о питањима полиције на министарском нивоу (првобитно успостављено од стране УНМиБХ/ИПТФ) који координише и надгледа политичке аспекте свих полицијских агенција на државном нивоу. У протеклих шест мјесеци израђен је нацрт низа важних закона који су усвојени, при чему је ЕУПМ имао савјетодавну улогу, укључујући Закон којим је створена и регулисана нова Службу за имиграције, ажурирани закон који управља радом Државне граничне службе (ДГС), те Закон о полицијским службеницима. Оформљен је проширени тим савјетника ЕУПМ-а за пружање подршке и давање стручних савјета у вези питања полиције.

Основана је и Државна агенција за истрагу и заштиту, те је за њу пронађен привремени смјештај у Сарајеву. Планови на обезбјеђењу трајног смјештаја се настављају. Успостављен је правни оквир и Правилници по којој Агенција треба функционисати, те су намјештени сједиште и двије регионалне канцеларије са укупно 279 успослених полицајаца у овом тренутку. Међународни донатори дали су значајну подршку СИПА-и у смислу опреме и обуке. Успостављена је Контакт ћелија за криминалистичко обавјештавање (ИЦЦИ) као средиште и информативни канал за обавјештајне садржаје међународних

учесника. Након процјене садржаји ће бити послани у СИПА-у, а тамо гдје буде примјерено, биће омогућен повратни обавјештајни проток према међународним учесницима. ИЦЦИ чине искључиво ЕУПМ-ови службеници, који ће у каснијој фази ћелију на управљање предати полицијским колегама из СИПА-е.

ЕУПМ је помогао да се организује менаџерски тренинг за више службенике у Државној граничној служби, те их је савјетовао како да ново знање примјене на одговарајући начин. Њихова се менаџерска култура постепено почела мијењати, одговорности се више делегирају, повећана је транспарентност у доношењу одлука, те се више користи анализа при планирању и провођењу операција.

Интерпол се, уз подршку ЕУПМ савјетника, развио у потпуно опремљену и функционалну државну канцеларију у Сарајеву, са обученим кадровима и добрим контактима како са Генералним секретеријатом Интерпола у Луону, тако и са партнерима у региону. Израђен је и нацрт техничких договора између Интерпола Сарајево и ентитетских и државних агенција за провођење закона омогућавајући овим полицијским снагама директан приступ бази података Интерпола.

ЕУПМ је наставио радити са БиХ властима на начинима постизања финансијске одрживости локалне полиције. Напредак на овом пољу би Центрима јавне безбједности у РС и полицијској управи Министарства унутрашњих послова у Ф БиХ омогућио да ефикасније функционише слиједеће године те има користи од нпр. унапређене фискалне методологије.

ЕУПМ је значајно допринио реструктурисању полиције у извјештајном периоду. Шеф мисије служио је као пуни члан Комисије за реструктурисање полиције (ПРЦ) и увелико допринио коначном извјештају Предсједника комисије. ЕУПМ је такође своје кадрове привремено ставио на располагање секретаријату комисије.

Специјални представник Европске уније (ЕУСР)

Поред свог мадата високог представника, Лорд Ешдаун је такође служио као Специјални представник ЕУ у Босни и Херцеговини (Савјет заједничке акције 2004/569/ЦФСП).

Главне активности Лорда Ешдауна током овог извјештајног периода као Специјалног представника ЕУ фокусирале су се на имплементацију Свеобухватне политике ЕУ за БиХ посебно у смислу координације и кохерентности актера и инструмената ЕУ. ЕУСР је суштински допринио и успјешном преносу надлежности са СФОР-а на ЕУФОР. Наставио је такође да спроводи политичко надгледање Полицијске мисије ЕУ (ЕУПМ) задржавајући своју улогу у ланцу команде. У складу са својим одговорностима по члану 2. Савјета за заједнички став 2004/569/ЦФСП, Лорд Ешдаун је такође радио на промовисању имплементације Општег оквирног споразума за мир у БиХ, те 16 критерија за реформу које је идентификовала Студија изводљивости Европске комисије.

ЕУСР је у јулу 2004. године лансирао интернет страницу ЕУСР-а (www.еусрбих.орг на енглеском, босанском, хрватском и српском), која је међу свим ЕУСР канцеларијама прва и једина интернет страница. Интернет страница обухвата све вијести које се тичу активности ЕУСР-а и стратешких приоритета. Интернет страница садржи претраживач пуног текста те корисницима нуди могућност примања вијести о раду ЕУСР-а емаилом. Под руководством Шефа комуникација ЕУСР-а, у децембру је такође покренут ЕУ заједнички интернет портал (www.еубих.орг). Циљ портала је био да презентује индивидуалне ЕУ организације у БиХ, тако се објашњава рад Канцеларије ЕУСР-а, војне мисије ЕУФОР-а, полицијске мисије ЕУПМ, те Европске комисије.2

Оформљен је ЕУСР тим. Кључне позиције су остале празне због недостатка понуде кадрова страних влада те правних препрека при директном запошљавању. Отворена правна питања која се односе на привилегије, имунитет и одштете су у процесу упућивања Секретаријату савјета и Комисији.

Основни изазов за сљедећих шест мјесеци остаје имплементација захтјева које је поставила Европска комисија у Студији изводљивости. Испуњење ових захтјева је један од крупних стратешких приоритета за БиХ, а ЕУ ће БиХ власти наставити да подржава у њиховим настојањима да испуне ове циљеве. ЕУСР ће такође тражити да се додатно побољша координација и кохерентност акција и инструмената ЕУ, укључујући пружање политичких смјерница и друге подршке ЕУФОР-у и ЕУПМ-у када за то постоји потреба.

ЕУСР ће такође политичким савјетима помоћи кључна питања као што су сарадња са Хашким трибуналом и реформа полиције. ЕУСР ће даље тражити од земаља-чланица и институција да се укључе у дискусију о будућности ОХР-а и његове евентуалне транзиције ка мисији коју ће водити ЕУСР, имајући притом на уму да ће одлуке о будућности ОХР-а на крају бити питање за Управни одбор Савјета за имплементацију мира. ЕУММ нема своју властиту интернет страницу, па се стога наводи на интернет страници ЕУСР-а.

---

[1] Унија за координацију преношења електричне енергије (УЦТЕ) је мрежа која обухвата неких 500 милиона људи у 24 европске земље.

2 ЕУММ нема своју властиту интернет страницу, па се стога наводи на интернет страници ЕУСР-а